

PANDEMİ SÜRECİNDE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARI İLE STRES DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ
The Relationship between Nursing Students' Academic Procrastination Behaviors and Stress Levels in the Pandemic Process

Hanife DURGUN¹ Betül KALYONCUOĞLU² Ayşe Betül AVCI³
^{1,2,3}Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ordu

Geliş Tarihi / Received: 08.12.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 06.02.2021

Yayın Tarihi / Published: 25.03.2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; pandemi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte olan araştırma 15–22 Kasım 2020 tarihleri arasında bir kamu üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümündeki 218 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Akademik Erteleme Ölçeği” ve “Algılanan Stres Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler; tanımlayıcı istatistikler, student t Testi, One-Way Anova testi ve Pearson korelasyon katsayısı ile analiz edilmiştir. Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği puan ortalaması 53.66 ± 7.22 , Algılanan Stres Ölçeği Yetersiz Özyeterlik Algısı alt boyut puan ortalaması 12.19 ± 3.06 , Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyut puan ortalaması 15.83 ± 3.83 ve ölçek toplam puan ortalaması 28.03 ± 5.59 puandır. Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği puan ortalaması ile Algılanan Stres Ölçeği Yetersiz Özyeterlik Algısı alt boyutu ($r=0.193$, $p=0.004$) ve ölçek toplam puanı ($r=0.151$, $p=0.026$) arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyeti ile akademik erteleme davranışları ($p=0.035$), Yetersiz Özyeterlik Algısı ($p=0.008$), Stres/Rahatsızlık Algısı ($p=0.003$) ve algılanmış oldukları stres durumları ($p=0.004$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Sonuç olarak, hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde akademik erteleme tutumuna, yetersiz özyeterlik algısına ve ortalamanın biraz üzerinde stres/rahatsızlık algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik erteleme davranışları arttıkça algıladıkları stres düzeyi de artmaktadır.

Anahtar kelimeler: Akademik Erteleme, Hemşirelik Öğrencisi, Stres

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the relationship between nursing students' academic procrastination and stress levels during the pandemic. The descriptive and correlational study has been conducted between November 15–22, 2020 with 218 students in the nursing department of a health sciences faculty of a public university. "Personal Information Form", "Academic Procrastination Scale" and "Perceived Stress Scale" have been used to collect data. The data have been analyzed with; descriptive statistics, student t test, One – Way Anova test and Pearson correlation coefficient. The students' Academic Procrastination Scale mean score is 53.66 ± 7.22 , Perceived Stress Scale Insufficient Self-Efficacy Scale mean score is 12.19 ± 3.06 , Perceived Stress / Discomfort subscale mean score is 15.83 ± 3.83 , and the scale total mean score is 28.03 ± 5.59 points. A very weak positive correlation between the academic Procrastination Scale mean score of the students and the Insufficient Self-Efficacy Sub-dimension of the Perceived Stress Scale ($r = 0.193$, $p = 0.004$) and the total scale score ($r = 0.151$, $p = 0.026$) has been detected. A statistically significant difference has been found between academic procrastination behaviors ($p = 0.035$), Insufficient Self-Efficacy Scale ($p = 0008$), Perception of Stress / Anxiety ($p = 0.003$) and perceived stress ($p = 0.004$) with gender of students. As a result, it has been determined that nursing students have; moderate academic procrastination, insufficient self-efficacy perception and a slightly above average stress/ discomfort perception. As academic procrastination of the students increases. their perceived stress level increases.

Keywords: Academic Procrastination, Nursing Student, Stress

GİRİŞ

Yeni tip koronavirüs salgını nedeniyle dünya genelinde Türkiye'nin de aralarında bulunduğu toplamda 124 ülkede tüm eğitim düzeyindeki okullarda 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla örgün eğitime ara verilerek, öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetleri online eğitim aracılığıyla gerçekleştirilme kararına varılmıştır (YÖK, 2020). Pandemi süreci öğrencilerin eğitim süreçlerinde de aksamalara yol açmış ve öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını ertelemelerine neden olmuştur.

Erteleme, sorumluluk almada, bir konu ya da durum hakkında karar vermede veya bir görevi yerine getirmede gecikme ya da bunu ileri bir tarihe öteleme, bireyin olumsuz duygular hissetmesine neden olan davranış olarak tanımlanmaktadır (Haycock, McCharty ve Skay, 1998; (Schouwenburg ve Lay, 1995). Literatürde birçok kaynakta erteleme davranışının istenmeyen bir davranış olduğunu belirten tanımlar olmakla birlikte (Garzón-Umerenkova ve Gil-Robles, 2017; Gustavson Miyake, Hewitt ve Friedman, 2015; Rozental, Forsström, Tangen ve Carlbring, 2015), bireylerin erteleme yaparak daha az kaygı yaşadıkları ve bunu da stresle baş etme yöntemi olarak tercih ettiklerini ifade eden çalışmalar da yer almaktadır (Vural ve Gündüz, 2019). Milgram, Sroloff ve Rosenbaum (1988) "günlük hayatın ertelenmesi" başlıklı çalışmasında, insanlarda genel erteleme, karar vermeyi erteleme, kompulsif erteleme, nevrotik erteleme ve akademik erteleme olmak üzere beş farklı türde erteleme davranışının olduğu belirtilmektedir.

Akademik erteleme, öğrenim hayatları boyunca ödevlerini yapmak, proje hazırlamak, sınavlarına hazırlanmak, derslere hazırlıklı gelmek gibi yerine getirmeleri gereken sorumlulukları olan öğrencilerin, bu sorumluluklarını zamanında yapmamaları olarak tanımlanmaktadır (Çeri, Çavuşoğlu ve Gürol, 2015; Kutlu ve Demir, 2016; Steel ve Klingsieck, 2016). Öğrenciler tarafından gerçekleştirilen bu davranışın akademik veya bireysel özelliklerden kaynaklanan birçok nedeni olabilmektedir (Nayak, 2019; Vural ve Gündüz, 2019). Özer ve Altun (2011) üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, sorumluluk duygusu daha düşük olan öğrencilerin başarısızlık korkusu nedeniyle daha fazla akademik erteleme eğiliminde oldukları, Yayıcı ve Düşmez (2016) adolesanların akademik erteleme davranışlarını incelemiş oldukları çalışmada ise, cinsiyetin akademik ertelemeye etkili olduğu ve erkek öğrencilerde daha fazla akademik erteleme davranışının gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ayrıca akademik erteleme davranışının öğrencilerde erteleme sonrasında olumsuz duygu yaşanmasına neden olduğu ve olumsuz duygularla birlikte, erteleme sonrası bireyin yoğun kaygı hissettiği ve stres yaşadığı

vurgulanmaktadır (Solomon ve Rothblum, 1984). Bu kapsamda literatür doğrultusunda hazırlanan bu çalışmada, pandemi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

- 1) Öğrencilerin pandemi sürecinde akademik erteleme davranışları nasıldır?
- 2) Öğrencilerin pandemi sürecinde algıladıkları stres düzeyi nedir?

Pandemi sürecinde öğrencilerin akademik erteleme davranışları ile algılanan stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir sağlık bilimleri fakültesinin hemşirelik bölümünde 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim görmekte olan toplam 432 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Örneklemi ise, araştırmada örneklem seçimine gidilmeden tüm evrene ulaşılması hedeflenmiş ve çalışma, araştırmaya katılmayı kabul eden 218 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler, evrenin %51'ini oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri 15 Kasım 2020-22 Kasım 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Online olarak hazırlanmış olan veri toplama formlarının öğrencilerin e-mail adreslerine mail olarak iletilmiş ve öğrencilerden formları doldurmaları istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ)” ve “Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ)” kullanılarak, online olarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Çeri vd., 2015; Özer ve Altun, 2011; Yayıcı ve Düşmez, 2016) hazırlanan form; öğrencinin yaşı, cinsiyeti, kaçınıcı sınıf olduğu, pandemi sürecini geçirdiği ortamdan memnun olma durumunu, pandemi sürecinde herhangi bir işte çalışıyor olma durumunu sorgulayan sorulardan oluşmaktadır.

Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ)

Çakıcı (2003) tarafından geliştirilmiş olan Akademik Erteleme Ölçeği beşli Likert tipinde bir ölçektir (1= Beni hiç yansıtmıyor, 5= Beni tamamen yansıtıyor). Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır ve ölçekten alınabilecek en düşük puan 19 iken en yüksek puan 95'tir. Ölçek "erteleme" ve "düzenli ders çalışma alışkanlığı" olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Akademik Erteleme Ölçeği'nin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır (Çakıcı, 2003). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .67 olarak hesaplanmıştır.

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ)

Cohen, Kamarck ve Mermelstein tarafından 1983 yılında geliştirilmiş olup ASÖ-14 toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Eskin vd. (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek, bireyin hayatındaki bazı durumların ne derece stresli algılandığını değerlendirebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, "hiçbir zaman (0)" - "çok sık (4)" arasında değişen 5'li Likert tiptedir. Ölçekte olumlu ifade içeren 7 madde (4. 5. 6. 7. 9. 10 ve 13. maddeler) tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 56'dır. Ölçek, "Yetersiz Özyeterlik Algısı" ve "Stres/Rahatsızlık Algısı" olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Yetersiz Özyeterlik Algısı alt boyutunda 4. 5. 6. 8. 9. 10 ve 13. maddeler yer alırken, Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyutunda 1. 2. 3. 7. 11. 12 ve 14. maddeler yer almaktadır. Her bir alt boyuttan alınabilecek puan 0-28 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça bireyin algılamış olduğu stres artmaktadır (Eskin vd., 2013). Ölçeğin Eskin ve ark. (2013) tarafından yapılan Türkçeye uyarlama çalışmasında Cronbach Alpha katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Yetersiz Özyeterlik Algısı alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı .73. Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı .79 ve ölçeğin toplamının Cronbach Alpha katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmaya başlamadan önce Sağlık Bakanlığı Covid-19 Konusunda Bilimsel Araştırma Çalışmaları Komisyonu'ndan araştırmanın yapılabilmesine dair gerekli izin, çalışmanın yapılacağı üniversitenin rektörlüğünden çalışmanın yapılabilmesi için kurum izni, bir üniversitenin klinik araştırmalar etik kurulundan etik kurul onayı (Tarih: 12.11.2020/ Karar No: 2020/238) alınmış, çalışma Helsinki Bildirgesi'nin kuralları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda öğrencilere, online hazırlanan veri toplama formunun ilk sayfasında çalışmanın amacı, süresi ve çalışmada elde edilen verilerin ne amaçla kullanılacağı açıklanarak,

öğrencilerin çalışmaya katılmaya onay vermeleri sonrasında veri toplama formuna devam edebilmesi sağlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogrow Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği saptanmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, frekans) yanı sıra normal dağılım gösteren iki grup arası niceliksel verilerin değerlendirilmesinde Student t-Testi, niceliksel verilerin ikiden fazla grup arası değerlendirmelerinde normal dağılım gösterenlerde Tek Yönlü ANOVA Testi ve farklılığa neden olan grubun belirlenmesinde Tukey HSD testi kullanılmıştır. Parametreler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde Pearson Korelasyon Analizi kullanılmış ve anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin yaş ortalamasının 20.50 ± 1.76 yıl olduğu, çoğunluğunun kadın öğrenci olduğu (% 83.0), büyük oranda öğrencilerin pandemi sürecini geçirdiği ortamdan memnun olduğu (% 83.0) ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun pandemi sürecinde çalışmadığı (% 93.6) belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1: Hemşirelik Öğrencilerinin Genel Özellikleri

		Min-Maks	Ort±SS (Medyan)
Yaş (yıl)		18-32	20.50±1.76(20.00)
		N	%
Cinsiyet	Kadın	181	83.0
	Erkek	37	17.0
Sınıf	1. Sınıf	70	32.1
	2.Sınıf	60	27.5
	3.Sınıf	54	24.8
	4. Sınıf	34	15.6
Pandemi sürecini geçirdiği ortamdan memnun olma durumu	Evet	181	83.0
	Hayır	37	17.0
Pandemi sürecinde herhangi bir işte çalışma durumu	Evet	14	6.4
	Hayır	204	93.6

Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamasının 53.66 ± 7.22 , Algılanan Stres Ölçeği Yetersiz Özyeterlik Algısı alt boyutu puan ortalamasının 12.19 ± 3.06 ,

Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyutu puan ortalamasının 15.83 ± 3.83 ve ölçek toplam puan ortalamasının 28.03 ± 5.59 olduğu belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin AEÖ Ve ASÖ Puanlarının Dağılımı

Ölçekler	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)	Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı
AEÖ	37-78	53.66 ± 7.22 (53)	0.67
Yetersiz Özyeterlik Algısı (YÖA)	4-23	12.19 ± 3.06 (12)	0.737
Stres/Rahatsızlık Algısı (SRA)	1-26	15.83 ± 3.83 (16)	0.799
ASÖ TOPLAM	11-48	28.03 ± 5.59(28)	0.798

Öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği ile Algılanan Stres ölçeği ve ölçek alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde ise öğrencilerin, Akademik Erteleme Ölçeği ile Algılanan Stres Ölçeği Yetersiz Özyeterlik Algısı ($r = 0.193$, $p = 0.004$) ve ölçek toplam puanları ($r = 0.151$, $p = 0.026$) arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, pozitif yönde fakat zayıf düzeyde ilişki olduğu, Stres/Rahatsızlık Algısı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptandı ($r = 0.066$, $p = 0.333$) (Tablo 3).

Tablo 3. AEÖ İle ASÖ Puanları Arasındaki İlişki

		Akademik Erteleme Ölçeği
Yetersiz Özyeterlik Algısı	r	0.193
	p	0.004
Stres/Rahatsızlık Algısı	r	0.066
	p	0.333
ASÖ Toplam	r	0.151
	p	0.026

r: Pearson Korelasyon Analizi

$p < 0.05$

Öğrencilerin genel özelliklerine göre akademik erteleme düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde, erkek öğrencilerin Akademik Erteleme Ölçeği puan ortalamasının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p = 0.035$). Birinci sınıftaki öğrencilerin puan ortalamasının 2., 3. ve 4. Sınıftaki öğrencilerin puan ortalamasından, pandemi süresince yaşadığı ortamdan memnun olmayanların puan ortalamasının, memnun olanların puan ortalamasından, pandemi süresince herhangi bir işte çalışmayanların puan ortalamasının, işte çalışanların puan ortalamasından daha yüksek olduğu fakat grupların puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlendi.

Öğrencilerin genel özelliklerine göre algılanan stres ölçeği yetersiz özyeterlik algısı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde, kadın öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilerden, 3. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 1., 2. ve 4. Sınıftaki öğrencilerin puan ortalamasından, pandemi süresince bulunduğu ortamdan memnun olmayanların puan

ortalamasının, memnun olanların puan ortalamasından, pandemi süresince herhangi bir işte çalışmayanların puan ortalamasının, çalışanların puan ortalamasından daha yüksek olduğu ve grupların puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptandı.

Öğrencilerin genel özelliklerine göre algılanan stres ölçeği stres/rahatsızlık algısı düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde, kadın öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilerden, pandemi süresince bulunduğu ortamdan memnun olmayanların puan ortalamasının, memnun olanların puan ortalamasından, pandemi süresince herhangi bir işte çalışmayanların puan ortalamasının, çalışanların puan ortalamasından daha yüksek olduğu ve grupların puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptandı. Sınıf düzeyinde 3. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 1., 2. ve 4. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasından daha yüksek olduğu ve grupların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlendi (Sırası ile $p = 0.003$, $p = 0.004$).

Öğrencilerin genel özelliklerine göre toplam algılanan stres düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde ise, kadın öğrencilerin puan ortalamasının erkek öğrencilerden, pandemi süresince bulunduğu ortamdan memnun olmayanların puan ortalamasının, memnun olanların puan ortalamasından, pandemi süresince herhangi bir işte çalışmayanların puan ortalamasının, çalışanların puan ortalamasından daha yüksek olduğu ve grupların puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı saptandı. Ayrıca 3. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının 1., 2. ve 4. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasından daha yüksek olduğu ve 1. Sınıf öğrencilerinin puan ortalaması ile 3. Sınıf öğrencilerinin puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlendi ($p = 0.004$) (Tablo 4).

Tablo 4. Genel Özelliklere Göre Akademik Erteleme Ölçeği Ve Algılanan Stres Ölçeği Puanlarının Değerlendirilmesi

		n	AEÖ Ort ± SS	YÖA Ort ± SS	SRA Ort ± SS	ASO Toplam Ort ± SS
Cinsiyet	Kadın	181	52.81±7.25	48.8±11.74	16.12±3.54	28.29±5.58
	Erkek	37	57.81±5.46	45.79±12.48	14.40±4.84	26.72±5.56
Test ve p değeri			t= -3.960 p= 0.035	t= 2.132 p= 0.328	t= 2.516 p= 0.037	t= 1.558 p= 0.658
Sınıf	1. Sınıf	70	53.01±7.88	11.90±3.17 ^a	14.80±3.34 ^a	26.70±4.88 ^a
	2. Sınıf	60	53.21±7.03	12.50±2.56 ^{ab}	15.68±3.63 ^{ab}	28.18±5.25 ^{ab}
	3. Sınıf	54	53.77±6.97	12.79±3.58 ^b	17.35±4.18 ^b	30.14±6.44 ^b
	4. Sınıf	34	53.66±6.76	11.32±2.60 ^{ab}	15.82±3.96 ^{ab}	27.17±5.32 ^{ab}
Test ve p değeri			F= 0.137 p= 0.938	F= 2.048 p= 0.008	F= 4.774 p= 0.003	F= 4.384 p= 0.004
Pandemi sürecini geçirdiği ortamdan memnun olma durumu	Evet	181	53.35±7.15	11.76±2.86	15.49±3.67	27.25±5.23
	Hayır	37	55.16±7.46	14.32±3.18	17.51±4.22	31.83±5.84
	Test ve p değeri		t= -1.387 p=0.606	t= -4.564 p= 0.817	t= -2.971 p= 0.562	t= -4.758 p= 0.919
Pandemi sürecinde herhangi bir işte çalışma durumu	Evet	14	53.28±5.87	11.07±2.92	14.21±4.04	25.28±4.21
	Hayır	204	53.69±7.31	12.27±3.06	15.94±3.80	28.22±5.64
	Test ve p değeri		t= -0.203 p= 0.482	t= -1.423 p= 0.533	t= -1.639 p= 0.568	t= -1.908 p= 0.460

Ort: Ortalama SS: Standart Sapma t: Bağımsız t Testi F: One-Way ANOVA Test istatistiği a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında fark yoktur. p<0.005

TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinde yaşanan depresyon, anksiyete, stres ve uyku bozukluğu gibi durumların öğrencilerin akademik performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir (Brando-Garrido, Montes-Hidalgo, Limonero, Gómez-Romero ve Tomás-Sábado, 2020; Nayak, 2019). Covid-19 pandemisiyle birlikte üniversite öğrencilerinin kaygı ve stres düzeyinde artış olduğu yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır (Aslan ve Pekince, 2020; Cao vd., 2020; Savitsky, Findling, Erel, ve Hendel, 2020; Wang, Horby, Hayden, ve Gao, 2020). Bu bağlamda bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızda öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Brando-Garrido vd. (2020) hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını inceledikleri çalışmada öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının ortalamanın oldukça altında olduğunu, Nayak (2019) hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme, zaman yönetimi ve stres düzeylerini belirlemeye ilişkin yapmış olduğu çalışmada ise öğrencilerin akademik erteleme davranışının ortalamanın oldukça üstünde olduğunu, Custer (2018) önlisans düzeyindeki hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını incelediği çalışmada, örnekleme dâhil edilen öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%71.2) akademik erteleme davranışında bulduklarını, Aydın ve Koçak (2016) üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının orta seviyede olduğunu, Çelik ve Odacı (2014) öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının bazı kişisel ve psikolojik değişkenlere göre inceledikleri çalışmada, öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının orta seviyede olduğunu belirlemişlerdir. Literatürde yer alan çalışmalarda öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının farklı düzeyde saptanmasının örnekleme dâhil edilen öğrenci gruplarının birbirinden farklı olmasıyla ilişkili olabileceğini düşündürmüştür. Ayrıca Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim aracılığıyla gerçekleştirilmekte olan eğitim süreciyle ilişkili yapılan çalışma olmaması nedeniyle çalışma verilerinin literatürdeki çalışma verileriyle kıyaslanmasının doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin Covid-19 sürecinde algılamış oldukları yetersiz özyeterlik algısının orta düzeyde, stres/rahatsızlık algısının orta seviyenin biraz üzerinde ve genel olarak algılamış oldukları stres düzeyinin de ortalamanın biraz üzerinde olduğu belirlenmiştir. Literatürde Covid-19 sürecinde öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiş olan çalışmalardan Aslan

ve Pekince (2020) hemşirelik öğrencilerinin Covid-19 pandemisinde algılamış oldukları stres düzeyini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin pandemi süresince algılamış oldukları stres düzeyinin ortalamanın biraz üzerinde olduğu, Cao vd. (2020) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerinin orta seviyede olduğu, Wang vd. (2020) çalışmasında öğrencilerin stres düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu, Savitsky vd. (2020) Covid-19 pandemisinde hemşirelik öğrencilerinin stres düzeyini incelemiş oldukları çalışmada da öğrencilerin stres düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirtilmiştir. Literatürdeki çalışma bulgularıyla benzerlik gösteren çalışmanın bu bulgusu, Covid-19 süreciyle birlikte öğrencilerin hem akademik hem de sosyal hayatlarında değişikliklerin olması, aynı zamanda örnekleme oluşturan grubun hemşirelik öğrencilerinden oluşması ve öğrencilerin bir kısmının kısa bir süre sonrasında mezun olacak olup, pandemi servisinde çalışma ihtimallerinin yüksek olması stres düzeylerini olumsuz etkilemiş olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Akademik erteleme, öğrencilerin kaygı ve stres düzeyini olumsuz yönde etkilemekte ve öğrencilerde akademik strese neden olabilmektedir (Homisak, 2012; Nayak, 2019). Çalışmada öğrencilerin algılamış oldukları stres düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Nayak (2019), hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmada da öğrencilerin akademik erteleme davranışları ile stres düzeyleri arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışını inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmasıyla birlikte özellikle Covid-19 sürecinde hemşirelik öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını inceleyen çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmanın bu bulgusu Covid-19 sürecinde bireylerin stres düzeyinde artışın olmasıyla birlikte hemşirelik öğrencilerinin de olumsuz yönde etkilenmiş olabileceğini ve elde edilen bu bulgunun literatürle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Çalışmada erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışı puanlarının kız öğrencilerin puan ortalamasından daha fazla olduğu, erkek öğrencilerin daha fazla akademik erteleme davranışında buldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde literatürde yer alan çalışma sonuçlarında da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışında buldukları saptanırken (Custer, 2018; Çelik ve Odacı, 2014; Vural ve Gündüz, 2019; Yayıcı ve Düşmez, 2016), çalışmanın bu bulgusunu desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Ajayi (2020), Moreta-Herrera, Durán-Rodríguez ve Villegas-Villacrés (2018) ve Lai, Badayai, Chandrasekaran, Lee ve Kulasingam (2015)'nin akademik ertelemeye cinsiyetin etkisini incelemiş oldukları çalışmalarda, kadın ve erkek öğrencilerin akademik erteleme

davranışları arasında farklılık olmadığını, Muhammed-Shittu (2019) üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını incelediği çalışmada ise kadın öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Literatürde yer alan benzer çalışma bulgularının farklılık göstermesi nedeniyle, konuyla ilgili daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Çalışmada öğrencilerin sınıf düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı farklılık olmadığı fakat üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamasının diğer öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Nayak (2019) hemşirelik öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeyleri ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı farklılık olduğunu ve üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin akademik erteleme puan ortalamalarının diğer sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Çalışmanın bu bulgusu literatürde sınırlı sayıda bulunan çalışma bulgusuyla kısmi olarak benzerlik göstermekle birlikte, özellikle üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin ders yoğunluklarının diğer sınıflardaki öğrencilerin ders yoğunluğundan daha fazla olmasıyla ilişkili olabileceğini düşündürdü.

Öğrencilerin pandemi sürecini geçirmekte olduğu yerden memnun olma durumları ile bu süreçte herhangi bir işte çalışma durumları ve akademik erteleme puanları arasında anlamlı farklılık saptanmazken, literatürde Covid-19 sürecinde yapılmış olan benzer bir çalışma olmaması nedeniyle bu bulguların karşılaştırması yapılamamıştır.

Çalışmada öğrencilerin genel özelliklerine yönelik yetersiz özyeterlik algısı, stres/rahatsızlık algısı ve genel algılanan stres düzeylerine ilişkin algılamış oldukları stres düzeyleri arasındaki fark incelendiğinde sadece sınıf değişkeni arasında farklılık olduğu ve bu farklılığın birinci sınıfta ve üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerden kaynaklandığı, üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin stres puanlarının diğer sınıflardan daha yüksek olduğu, diğer değişkenler açısından ise anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Literatürde Covid-19 pandemisinde hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olan çalışmalarda ise öğrencilerin stres düzeyleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı fakat cinsiyet değişkeninin önemli bir farklılık oluşturduğu, kadın öğrencilerin algıladıkları stres düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptanmıştır (Aslan ve Pekince, 2020; Savitsky vd., 2020).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgular, hemşirelik öğrencilerinin tamamını yansıtmaz. Öğrencilerin akademik erteleme davranışları ve algıladıkları stres durumları birçok faktörden etkilenebilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde akademik erteleme tutumuna ve yetersiz özyeterlik algısına ve ortalamanın biraz üzerinde stres/rahatsızlık algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin akademik erteleme davranışları arttıkça algıladıkları stres düzeyi de artmaktadır. Erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışları kadın öğrencilerden, 3. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları stres düzeyi de 1. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksektir. Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının nedenleri araştırılarak öğrencilerin ileride hem meslek hem de sosyal hayatlarını etkilememesi için konuyla ilgili paylaşımlarda bulunulması ve özellikle Covid-19 pandemisiyle birlikte öğrencilerin algılamış oldukları stresin uygulama alanlarından uzak kalmalarıyla ilişkili olabileceği düşünülerek öğrencilerin kendilerini yetersiz hissettikleri konularda geliştirebilmeleri yönünde desteklenmeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ajayi. O. S. (2020). *Academic self-efficacy, gender and academic procrastination. Epiphany, 13(1)*.
- Aslan. H., Pekince. H. (2020). *Nursing students' views on the COVID-19 pandemic and their perceived stress levels. Perspectives in Psychiatric Care.*
- Aydın. K. S., Koçak. S. (2016). *Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile akademik erteleme düzeylerinin incelenmesi. Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2(3), 17-38.*
- Brando-Garrido. C., Montes-Hidalgo. J., Limonero. J. T., Gómez-Romero. M. J., Tomás-Sábado. J. (2020). *Relationship of academic procrastination with perceived competence, coping, self-esteem and self-efficacy in nursing students. Enfermería Clínica (English Edition).*
- Cao. W., Fang. Z., Hou. G., Han. M., Xu. X., Dong. J., Zheng. J. (2020). *The psychological impact of the Covid-19 epidemic on college students in China. Psychiatry Research, 112934.*
- Cohen, S., Kamarck, T., Mermelstein, R. (1983). *Perceived stress scale (PSS). Journal of Health and Social Behavior, 24, 285.*
- Custer. N. (2018). *Test Anxiety and academic procrastination among prelicensure nursing students. Nursing Education Perspectives, 162-163.*
- Çakıcı. D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.*
- Çelik. Ç.B., Odacı. H. (2014). *Akademik erteleme davranışının bazı kişisel ve psikolojik değişkenlere göre açıklanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(3), 31-47.*

- Çeri. B. K., Çavuşoğlu. C., Gürol. M. (2015). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences*, 34, 385-394.
- Eskin. M., Harlak. H., Demirkıran. F., Dereboy. Ç. (2013). Algılanan stres ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: güvenilirlik ve geçerlik analizi. *In New/Yeni Symposium Journal*, 51(3), 132-140.
- Garzón-Umerenkova. A., Gil-Robles. J. (2017). Propiedades psicométricas de la versión en español de la prueba Procrastination Assessment Scale-Students (PASS). *Revista Iberoamericana de Diagnóstico y Evaluación 0- e Avaliac, ão Psicológica*, 1, 149-63.
- Gustavson. D. E., Miyake. A., Hewitt. J. K., Friedman. N. P. (2015). Understanding the cognitive and genetic underpinnings of procrastination: Evidence for shared genetic influences with goal management and executive function abilities. *Journal of Experimental Psychology: General*, 144(6), 1063.
- Haycock. L. A., McCarthy. P., Skay. C. L. (1998). Procrastination in college students: The role of self-efficacy and anxiety. *Journal of Counseling and Development*, 76, 317-324.
- Homisak. L. (2012). Time and efficiency redux. How do you take better control of your time? *Podiatry Management*. 41-43.
- Kutlu. M., Demir. Y. (2016). Ergenlerdeki akademik erteleme davranışının incelenmesi. *Hedefe Doğru İnsan Psikolojik Danışma Ve Rehberlik II Sempozyumu*, 378-385.
- Lai. C. S., Badayai. A. R. b. A., Chandrasekaran. K., Lee. S. Y., Kulasingam. R. (2015). An exploratory study on personality traits and procrastination among university students. *American Journal of Applied Psychology*, 4, 21-26.
- Milgram. N.A., Sroloff. B., Rosenbaum. M. (1988). The procrastination of everyday life. *Journal of Research in Personality*, 22, 197-212.
- Moreta-Herrera. R., Durán-Rodríguez. T., & Villegas-Villacrés. N. (2018). Regulación Emocional y Rendimiento como predictores de la Procrastinación Académica en estudiantes universitarios. *Revista de Psicología y Educación*, 13(2), 155-166.
- Muhammed-Shittu. A. R. B. (2019). An investigation of the impact of the scholarship types on academic procrastination among the university students. *Hungarian Educational Research Journal*, 9(4), 668-688.
- Nayak. S. G. (2019). Impact of procrastination and time-management on academic stress among undergraduate nursing students: a cross sectional study. *International Journal of Caring Sciences*, 12(3), 1480-1487.
- Özer. A., Altun. E. (2011). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 45-72.
- Rozental. A., Forsström. D., Tangen. J. A., Carlbring. P. (2015). Experiences of undergoing Internet-based cognitive behavior therapy for procrastination: A qualitative study. *Internet Interventions*, 2(3), 314-322.
- Savitsky. B., Findling. Y., Ereli. A., Hendel. T. (2020). Anxiety and coping strategies among nursing students during the covid-19 pandemic. *Nurse Education in Practice*, 102809.
- Schouwenburg. H. C., Lay. C. H. (1995). Trait procrastination and the Big Five factors of personality. *Personality and Individual Differences*, 18(4), 481-490.
- Solomon. L. J., Rothblum. E. D. (1984) Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.
- Steel. P., Klingsieck. K. B. (2016). Academic procrastination: Psychological antecedents revisited. *Australian Psychologist*, 36-46.
- Vural. L., Gündüz. G. F. (2019). Öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışları ile bilişsel farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki. *Elementary Education Online*, 18(1), 307-330.

Wang. C., Horby. P. W., Hayden. F.G., Gao. G. F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *Lancet*, 395, 470–473.

Yaycı. L., Düşmez. İ. (2016). Adölesanların akademik erteleme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 82-101.

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). (2020). Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). Koronavirüs (Covid-19) bilgilendirme notu: 1. 14 Kasım 2020 tarihinde https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx/ adresinden erişildi.